СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК ... Ч. 176. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 31 липня 1935. — VOL. XLIII. No. 176. Jersey City, N. J., Wednesday, July 31, 1935. THREE CENTS

КОНҐРЕС ПОЧИНАЄ РАДИТИ НАД ПОДАТКОВИМ ЗАКОНОМ

ВАШИНҐТОН. — Палата послів уже дістала від комітету для приходів урядовий проєкт нового податкового закону, що при його помочі уряд задумує зтягнути з краю додаткових 275 міліонів долярів.

Цей проєкт заводить передовсім додаткові податки на всі приходи понад 50,000 долярів на рік, далі податки від високих спадщин, податки від дарунків, від приходів корпорацій та від надзвичайних приходів.

Рівночасно фінансовий комітет сенату почав переслухання в справі цього закону.

СУДОВЕ СЛІДСТВО ЩОДО РЕКЕТІРСТВА.

НЮ ЙОРК. — За старанням ґубернатора почалося тут перед спеціяльною лавою присяжних судів слідство проти всяких родів рекетірства.

Лава має 21 присяжних суддів. Проводить слідством суддя Филип Кук, а службу прокуратора сповняє Томас Дюї.

Слідство відбувається при закритих дверях, щоб захороняти честь людей, що їм іще не доказано злочину, та щоби не відкривати плянів уряду рекетірам. Уряд не ставить ніякого обмеження слідству, бо хоче розкрити всякі можливі форми рекетірства.

УРЯД ПЛЯНУЄ ЧЕКАНЕННЯ НОВИХ МОНЕТ.

ВАШИНҐТОН. — Уряд задумує почати незадовго чеканення двох нових монет.

Півцентова монета буде мати дірку в середині, як мають деякі бельґійські монети. Вона буде виглядати як бублик, а президент Рузвелт, що подав цей плян, так і назвав її „довнот". Монета, що буде варта одну тисячну доляра, себто одну десяту цента, буде прямокутна.

Щодо цеї останньої то вона мала би бути вибита з алюмінія; з огляду на те, що алюміній є майже монополем Мелона, проти котрого уряд веде тепер процес за податки, уряд може закине плян чеканити цю монету.

ДАЛЕКОСЯГЛИЙ ВОЄННИЙ ВИНАХІД.

НЮ ЙОРК.—У лябораторіях сиґналового корпусу американської армії в Форт Монмут, Ню Джерзі, удосконалено винахід, що може зреволюціонізувати всю воєнну штуку.

Інжиніри придумали інструмент, при помочі якого можна відкрити приявність кораблів, чи літаків, невидимих людському оку, на віддаль до 50 миль довкруги.

На чому спирається винахід, уряд очевидно держить у тайні.

ДОБУЛИ ТІЛО ПРИСИПАНОГО.

МЕТІТОК (Лонґ Айленд). — Тіло Ричарда Гойнацького, 44-літнього робітника, що його засипав був у суботу вечором обвалений пісок при копанню криниці, добуто в понеділок зполудня.

До тіла докопались аж тоді, як на місце випадку спроваджено „кесон", себто залізне цембриння, котре, спущене на яму, дозволяло робітникам працювати без страху нового обвалу.

Судовий лікар („коронер"), що був при добуттю тіла, ствердив, що смерть наступила відразу, як на нього впали кілька тон піску; причиною смерти було розбиття черепа в насаді та задушення.

НЕВДАЧА О. КОКЛИНА.

ВАШИНҐТОН. — Луис Ворд, особистий представник о. Чарлза Коклина, відомого римо-католицького радіового проповідника, закрив тут „лабістичне" бюро о. Коклина та виїхав назад до Дітройту, не подавши вістки про дальші пляни проповідника.

Часописи приписують закриття бюра невдачі аґітації о. Коклина в справі поправки до банкового закону. Не дивлячися на завзяті заходи о. Коклина, його поправка дістала в конґресі всього 10 голосів.

НЕ ВТІК.

НЮ ЙОРК. — На 33-літнього залізничного робітника, Майкела Ґилґулія, що вертався над ранком у понеділок з праці в товаристві Томаса Койна, наїхав „трок" та вдарив його з такою силою, що викинув його в повітря. Коли Ґилґулі падав на землю, „трок" ударив його ще раз. Шофер не здержував авта, але втік.

Ґулґулія відставлено до трупарні. Тут під його пахою знайдено ручку з дверей авта. Поліція пустила алярм, щоб детективи шукали товарового авта з відірваною ручкою дверей. Детективи скоро попали на таке авто та арештували його візника, Едварда Сейферта як того, що не тільки вдарив людину, але й не задержався, щоб дати побитому допомогу.

НЕ ДОВЕЗЛИ ВТІКАЧА ДО ТЮРМИ.

Підчас зударення одного авта з троком у Бовлинґ Ґрін, Огайо, згинули два детективи і вязень, котрого вони спіймали по втечі з тюрми та везли назад на докінчення кари.

МАЛА АНТАНТА РОЗЛІТАЄТЬСЯ?

Німецька преса повідомляє, що подорож реґента Югославії кн. Павла до Румунії започаткує нову добу в історії наддунайських держав. Головною темою розмови кн. Павла з королем Карлом у Сіная — це справа створення нового балканського союзу трох наддунайських держав, Румунії, Югославії і Болгарії, щоб увільнитися від пливів Франції. Крім того темою нарад буде проблєма полудневосхідньої Европи у звязку з пекучою справою повороту Габсбурґів. Югославія хоче скінчити зі своїм союзом з Францією і виступити з малої антанти та зі союзу балканських держав.

Кн. Павло вжиє своїх впливів, щоб Румунія теж виступила з малої антанти й уможливила зміну у полудневo-східній Европі. Кажуть, що причиною звороту в орієнтації Югославії є союз між Францією і СССР та Чехословаччиною і СССР.

ДАРУНОК ПАПІ.

Папа дістав дарунок, що його дуже врадував. Одна Віденка подарувала папі евхаристичний годинник, то значить годинник, що показує місцевости цілого світа, в котрих в кожній з 24 годин відправляється Службу Божу. Годинник має форму кулі, електрично освітлений і несений двома ангелами.

НЕПОВАЖНИЙ СВІДОК.

Перед апеляційним судом у Кракові відбулася розправа проти о. Володимира Іванчука, гр.-кат. пароха в Яворнику і катехита місцевої школи. Обвинуваченому закинули, що висловився без належної пощани супроти президента Польщі. Свідком, що його обтяжував, був 13-літній учень Микола Василишин. Інші учні заперечили, щоб катихит допустився зневаги голови держави. В листопаді м. р. окружний суд засудив о. Іванчука на 8 місяців безоглядної вязниці. Апеляційний суд у Кракові увільнив о. Іванчука від вини і кари. В мотивах зазначив, що головний свідок Василишин є хлопцем пустим, що робив тільки збитки у школі, тому на його зізнання годі опиратися.

ПАЛЕОНТОЛЬОҐІЧНІ ЗНАХІДКИ В УКРАЇНІ.

Як повідомляє совєтська преса, в никопольському районі в південні Україні знайшли кістяки передпотопних звірів. Між іншим знайдено череп оленя величезних розмірів, кістяк мамута і жубра.

ЦІКАВА ГУСКА.

Один природник оповідає про одну сліпу жінку, що її все супроводжала гуска. Гуска тягла темну жінку за спідницю аж до церкви і оставалася при дверях, аж доки старенька не виходила з церкви, а опісля відпроваджувала її тим самим способом домів. І гуска не така дурна, за яку її вважають.

УТЕКЛИ З ТЮРМИ.

Загнавши сторожа вязниці, Ф. Пикела, до келії в Гамболт, Ман., Ф. Перегінець, 19 літ, обвинувачений за влом, утік на волю. Перед утечею він увільнив Ґ. Роджерса, 16 літ, який також був обвинувачений за подібний злочин. Оба хлопці належать до тих, що переїздять з місця на місце. Кінна і міська поліція їх шукають.

В поясненню вязничний сторож, Пикел, сказав, що Перегінець попросив, щоб він випустив його з келії на пару мінут. Коли він відчинив келію, Перегінець загрозив йому залізною штабою, яку витягнув зі свойого ліжка. Замкнувши сторожа в келії, увільнив ще й свого товарища з тюрми й оба разом утекли.

ВАСИЛІЯНСЬКА ШКОЛА В БРАЗИЛІЇ.

Управа монастиря оо. Василіян у Прудентополісі відкриває при монастирі конвікт і середню школу (ґімназію) для хлопців, що хотять посвятитися духовному званню і стати місіонарями.

ЖОНАТІ ЗАПОМОГОВЦІ БУДУТЬ НИЩИТИ БУРЯНИ.

Місто Вінніпеґ поробило зарядження, щоб роботу нищення бурянів на порожних парцелях і вулицях дати жонатим безробітним з платнею 38½ цента на годину. Витрачені на це гроші будуть додатком до тих, які вже на цю ціль призначено.

ВОЗНИЙ ДЕФРАВДАНТОМ.

В окружному суді у Львові відбулася розправа проти возного львівського повітового виділу, Йосифа Сеника, що перед кількома місяцями вкрав 8,000 зл. на шкоду цієї встанови. З украденої суми 7,000 зл. передав своїй жінці на сховок, а з рештою вибрався до Ґдині, щоби тікати за границю. Приїхавши до Торуня, зміркував, що замало взяв грошей і вернувся до Львова, де його й арештовано. Тимчасом його жінка зложила гроші в депозиті в адвоката д-ра Корна. На розправі обоє призналися до вини. Сеника засуджено на один рік вязниці без припинення, його жінку на 4 місяці з припиненням. Пошкодована встанова нічого не втратить, бо 7,000 зл. віддала Сеникова, а 1,000 зл. мають звернути її урядовці, що не припильнували як слід возного.

ЗБІРНИЙ ПРИСУД НА МАДУ.

Перед трибуналом львівського окружного суду відбулася розправа за збірний присуд на Северина Маду, засудженого наглим судом на досмертну вязницю за атентат на поліційного аґента Тендая і судом присяжних на 12 літ вязниці за пляновий замах на куратора Ґадомського. Трибунал виміряв Маді за обі провини збірну кару досмертної вязниці з утратою всіх громадянських прав.

ВИБИВ ШИБИ В НІМЕЦЬКОМУ ПОСОЛЬСТВІ.

Литовська преса повідомляє, що в німецькому посольстві в Ковні вибито камінням шиби. Виявилося, що зробив це 23-літній німецький громадянин, студент Карло Матензен, мабуть умово хорий. Поліція арештувала Матензена.

КАМАНДАНТ „СТШЕЛЬЦА" ДУШОГУБОМ І ГРАБІЖНИКОМ.

Перемиський „Український Бескид" пише: „При кінці травня ц. р. верталися з торгу в Динові до Явірника Руського двоє людей, мати і син Хухри, обоє греко-католики. Продали на ярмарку корову. По дорозі прилучився до них селянин з Ґути, березівського повіту, командант „Стшельца", рим.-кат., парохіянин Борівниці, Баран, і намовив їх на коротшу дорогу лісом. У глибині лісу повбивав обоє друччком, а трупи затягнув під смереку. По селу й околиці пішла поголоска, що в Явірнику син убив матір і десь трупа її закопав, а сам скрився. Тимчасом Баран на другий день купив у Динові вбрання для себе і для жінки з дітьми, а був бідний. То власне було підозріле, звідки взяв так нагло стільки грошей. Решту грошей дав жінці зі словами: „Сховай добре ті гроші, бо я їх тяжко заробив, двоє людей убив". З початку Баран відпекувався: казав, що нічого про вбивство не знає, але коли викрито по двох тижнях трупи нещасних жертв, Баран признався до вбивства і грабіжі 75 зл. Судово-лікарська комісія ствердила, що Хухриха ще дві доби жила в непритомному стані. Барана увязнено в Ряшеві. Дехто старається йому помогти і робить тепер з нього „варята".

КИТАЙЦІ ДО ІТАЛІЙСЬКОГО ВІЙСЬКА.

Бюро Райтера повідомляє з Гон-Кон: Італійський уряд веде інтенсивний набір робітників в окрузі Чін-Чу у квантунській провінції. Італійський консулят не каже нічого, чому переводять набір цих робітників.

МАШИНИ ПРИ ЖНИВАХ ЗАБОРОНЕНІ.

Щоб обнизити безробіття в Італії до найменших розмірів, уряд заборонив уживати до праці при ріллі всякі машини. Збір цьогорічного жнива вільно переводити тільки руками.

ЗМАРНУВАЛИ 42 ВАҐОНИ ЦУКРУ.

Ґорківське бюро тресту „Сахароэбит" одержало з тульської цукроварні 42 ваґони (732 тони) цукру. З причини недостачі поміщень цей цукор зісипано до барабольної ями, неочищеної зі сміття і незабезпеченої відповідним накриттям. Увесь цукор зіпсувся. Комісія совєтської контролі розпочала доходження в цій справі.

ДІВЧАТА ЛІПШЕ ВЧАТЬСЯ.

З Відня пишуть, що австрійські власти виписали висліди в середніх школах, з котрих виходить, що дівчата багато ліпше вчаться ніж хлопці.

ТІЛЬКИ СТУДЕНТИ ВИЩИХ ШКІЛ МОЖУТЬ БУТИ МОРЯКАМИ.

Німецька влада видала обіжник, що служба в німецькій армії пічнеться 1. листопада ц. р. і буде тревати цілий рік. Студенти вищих шкіл з річників 1910 до 1913 можуть зголошуватися як добровольці до 15. листопада ц. р. Кандидати мусять виказатися, що є німецькими громадянами, Арійцями і нежонатими. До маринарки можуть зголошуватись тільки студенти вищих шкіл у Гамбургу і Кільонії.

КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА НА ЗАКАРПАТТЮ

УЖГОРОД. — В днях 6-го й 7-го липня ц. р. відбувся в Ужгороді шестий конґрес „Учительської Громади". Зібрання відбулося в кіновій галі „Просвіти" при співучасти звиш 900 учителів, членів орґанізації, і багатьох гостей. Був приявний ґубернатор Константин Грабар, епископ Олександер Стойка, начальник Шкільного Відділу д-р Кліма та представники української й чужої преси.

Конґрес відкрив голова „Учительської Громади", окружний шкільний інспектор Ігор Гуснай. Він назвав учительський конґрес „ширшим парляментом народовецької інтеліґенції" і натаврував змагання до чехізації школи на Закарпаттю краєвим інспектором Вондрачком. Таксамо гостро осуджували чехізацію й злу господарку в краю: посол Федір Ревай, д-р Михайло Бращайко, посол Юлій Ревай і Степан Клочурак, редактор аґрарної „Землі і Волі". Звіт секретарський з діяльности товариства склав Василь Свереняк, привіти склали: проф. Чапля від Етноґрафічного Товариства в Мукачеві, Степан Росоха від націоналістичної молоді в Празі, інж. Харитя Кононенко від Союзу Українок і Сільського Господаря з Галичини, проф. С. Русова з Праги, проф. Устіянович від Союзу Протиалькогольних Товариств, Ірина Невицька й інж. Сапицький з Подєбрад. о. Волошин звернув увагу на конечність уведення українських підручників по школах, щоб покінчити мовний хаос. Конґрес закінчено приняттям резолюцій.

УКРАЇНСЬКО-КАТОЛИЦЬКИЙ КОНЦЕРТ У ПРАЗІ.

ПРАГА. — З нагоди католицького зїзду до Праги приїхали кілька тисяч Українців з Закарпаття, які 28-го червня улаштували в „Мєштянській Беседі" вдатний концерт. Програма концерту складалася з двох частин: з виступу ужгородського богословського катедрального хору під дириґентурою о. У. Сільвая. Він виконав духовні пісні й кілька світських пісень; друга частина це був виступ хору учениць ужгородської вчительської семинарії й горожанської школи під дириґентурою М. Аркаса. Зустрінутий щирими оплесками, що гучно повторювались після кожної точки програми, хор виконав кілька вязанок пісень, твори Шевченка й кілька народніх пісень. Крім того дівчата в народніх одягах виконали ритмічні вправи й танці: Катерину й козачка. Публика виповнила у щерть велику салю „Мєштянської Беседи". Серед публики були численні особи з високого духовенства, міністер д-р Шрамек та багато визначних чеських і українських діячів. Цікаво зазначити, що напередодні пряшівські москвофіли мали концерт у салі „Чеської Коруни", де були ледви 50 осіб.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ЗАІНТЕРЕСОВАНИЙ У КОМУНІСТИЧНІМ КОНҐРЕСІ.

МОСКВА. — Американський амбасадор, Вілім Буліт, дістав доручення від стейтового департаменту у Вашинґтоні пильно вважати на все, що проходить на семому конґресі Третього Інтернаціоналу. Внаслідок цього він відкликав свою поїздку на провінцію та залишився в Москві.

Із звіту американського комуніста Ирла Бравдера, складеного на конґресі, можна докладно пізнати всесторонню діяльність комуністичного Інтернаціоналу в Злучених Державах. Він сказав, що в 1930 р. були в комуністичній орґанізації лище 10 відсотків родовитих Американців, а тепер уже є 40 відсотків. Комуністична партія Америки нараховує 30,00 членів. Головна праця йде між молодю й Муринами, але не зменшається й активність між юніями, приналежними до Американської Федерації Праці, й між фармерами. Останніми часами багато причинилися до поширення комунізму в Америці маніфестації й демонстрації безробітних, що їх почали орґанізувати комуністи.

НІМЕЦЬКИЙ УРЯД ПРИПИНИВ НАГІНКУ НА ЖИДІВ І КАТОЛИКІВ.

БЕРЛІН. — Після наради націстичних провідників з Гітлером рішено припинити дальшу нагінку на „ворогів держави", себто на жидів і католиків. До такого рішення багато причинилися некорисні вісти з заграниці, головно з Анґлії, де недавні зарядження берлінської поліції викликали дуже неприхильний настрій публики.

ВЕЛИКА СЕЛЯНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ДАНІЇ.

КОПЕНҐАҐЕН (Данія). — Масова депутація селян з цілої Данії прибула до столиці з домаганням полекші в селянській нужді. Учасників нараховують до 50,000. До них промовив король Християн з балькону, почім вони відбули віче й уложили резолюції з домаганням до уряду. Депутацію приняв на авдієнції премієр Ставнінґ.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СЛІДАМИ ДОН КІХОТА

Комуністична демонстрація коло німецького корабля „Бремен" у нюйорськім порті дісталася на першу сторінку американських ґазет. Розписалися ґазети про неї кілька-шпальтовими донесеннями. Навіть приватний детектив, що обкрадав своїх клієнтів та складав перед судом криві присяги, мусів посунутися з передової шпальти, щоб дати першенство комуністам.

Подія знайшла навіть відгук у Вашинґтоні, де уряд думає над тим, як оминути з тої нагоди потребу давати німецькому урядови офіціяльні перепросини за збезчещення німецького прапора.

Отже виглядалоб з тих фактів, що комуністична демонстрація знаменито вдалася. Так комуністичні наганячі певно представляють справу своїм слухачам. Так певно буде здаватися багатьом комуністичним засліпленцям.

Та хто з них думає тверезо, мусить спитати себе передовсім: яку ціль мала демонстрація? Як виходило би з заяв на таблицях демонстрації, ціллю демонстрації було здержати переслідування комуністів, католиків і жидів німецьким урядом у Німеччині. Отже мірою успіху демонстрації не є число шпальт, присвячених нюйорськими ґазетами демонстрації, але сума переслідувань у Німеччині. Якщо в Німеччині справді переслідують комуністів, католиків і жидів, то чи помогла нюйорська демонстрація ці переслідування, якщо не здержати зовсім, то хоч їх дрібку зменшити? Здається, що навіть найгорячіший комуніст у приступі щирости такого не припускав би. У Німеччині ця демонстрація може викликати хіба один наслідок: іще гірший натиск уряду на комуністів, а може й на католиків і жидів.

Навіть якби приняти, що побічною ціллю демонстрації було скріпити подібний протестаційний рух проти німецького уряду, то й цеї ціли не досягнено, бо певно ніхто з католиків і жидів не стане тому проти німецького уряду протестувати, що комуністи зробили галасливу демонстрацію.

Тимто „бременська" демонстрація нагадує ту пригоду еспанського блудного лицаря Дон Кіхота, що в ній Дон Кіхот обороняв бідну сироту перед побоями вітчима. Дон Кіхот перервав побої на хвилю, але як він відіхав, жорстокий батько хлопчину назад до дерева привязав та став його ще гірше періщити. Комуністичні головачі горлають, що „бременська" демонстрація це великий успіх комуністів в Америці, але від неї тим, що їх комуністи нібито боронять, як не гірше, то певно не ліпше.

Е. Онацький.

КАРДУЧІ ЯК ПОПЕРЕДНИК ФАШИЗМУ

„Панове", писав він, звертаючись до італійської суспільности, „час уже подбати, щоб Европа не дивилась на Італію як на базар баламутів, а на Італійців, як на нарід, що в ніщо не вірить: ані в себе самого, ані в свої сили, ані в свою будучність. Цілком навпаки! В Італії великі характери, що являються межевими стовпами нашої національної історії, все були характерами **віри**. Для нас релігійна віра називається — Данте Аліґієрі; віра пригодника називається — Христофор Колюмб; віра мистецька називається — Мікель Анджельо Буонароті; віра наукова називається Ґалілео, а віра політична — Джузепе Маціні. Отже хто має право говорити, ніби наша нація є народом скептиків?! Що це за нація, яка не вірить у себе, яка не вірить у свою будуччину?! Недовіря до самого себе, думка, ніби ми нація скептиків, що не вірить у ніщо високе, в ніщо правдиве, є наклеп, що ми його самі сотворили, копіюючи Німців".

Патріотизм, любов до Італії, більш того — пристрасть до Італії просякає цілу творчість Кардучія і примушує його, як ми бачили, навіть заперечувати свої власні політичні ідеї, коли вони знаходилися в суперечности з інтересами цілої нації. В 1892 році, коли проповідь соціялізму вспіла вже здобути величезні кола інтеліґенції, особливо поступової молоді, Кардучі знайшовся на одних таких пропаґандних зборах. Промовець знаючи радикально-демократичні погляди Кардучія і памятаючи на його нераз висловлені симпатії до нижчих верств населення, захотів був використати імя Кардучія для своєї соціялістичної пропаґанди. Він гадав, що колиб Кардучі навіть не зовсім погоджувався з соціялістичними теоріями, він напевно не важивсь би виступити відкрито проти модної тоді серед „передових" кол течії. Але — перерахувався! Коли він запросив Кардучія висловити свою думку зприводу ним сказаного, італійський патріот не зрадив свого ідеалу і не захотів поставити інтернаціональні ідеали понад національними:

„Якщо", сказав він, „тут хотять причинитися своїми виступами до морального й економічного піднесення працюючих кляс, то я від цілого серця приєднуюся до цих ідей; але якщо, замісць того, мається на увазі робити заклик до боротьби, до війни одної суспільної кляси проти другої, і якщо особливо мається на увазі заступити ідеал Батьківщини якимсь іншим ідеалом, то я, як поет і громадянин Італії, вважав би такі ціли ганьбою, бо супроти ренеґатів Батьківщини я не допускаю ніякого послаблення, ніякої згоди".

Почуття до Батьківщини — громадське почуття, а громадське почуття — етичне почуття. Тому щирий патріот не може не бути глибоко етичною людиною. Кардучі ніколи не міг подумати мистецтва поза моралю, бо він ніколи не міг собі уявити мистецтва інакше, як виявом національного духа. І тому Кардучі вважав, що людина, опанована низькими пристрастями, не повинна б близько підходити до святилища поезії. В цілій творчости самого Кардучія не можна знайти ні одного слова, ані одного натяку на якунебудь спробу виправдати якийсь неморальний учинок, чи представити його в привабливому світлі під покровом мистецтва. Кардучі вимагав від поетів, і взагалі мистців, чистого, мало не аскетичного життя, і в цьому відношенню, як і в своїх національних ідеалах, не знав компромісів. Нація понад усе! Але не може бути в інтересах нації мати морально брудних громадян, що залишають по собі спадково деґенеративне і хворе потомство. Тому, на думку Кардучія, поет мусить бути перш за все порядною, шляхотною людиною, морально здоровою, і то тимбільше, що, навіть абстрагуючи від будучих інтересів нації, нація в кожнім моменті свого життя вимагає гарних творів, а гарні твори можуть народитися лише в морально здоровому, гармонійно співзвучному оточенню.

Кардучі не був фарисеєм, і ніколи не вимагав від інших більше, ніж від себе самого. Його особисте життя могло служити зразком того морально - здорового, плідно-творчого, активно - працьовитого життя, що його Кардучі вимагав від інших. Коли Італія святкувала ювилей передаґоґічної діяльности свого великого громадянина, численні учні старенького виховника молоді зібралися зі всіх кутків країни, щоби привитати відповідно ювилята. Відповідаючи на їх привитання, Кардучі сказав: „Так, ви від мене дійсно чимало дечого навчились. Але чого я особливо хотів і що особливо мав на увазі, це: виховати у вас свідомість необхідности ставити в житті **„суть"** понад **„форму"**, необхідність **„бути"** понад бажанням **„здаватися"**; необхідність віддавати перше місце обовязкови, а не насолоді; в мистецтві воліти перш за все простоту, а не штучність; силу, а не помпу; ґрацію, а не манірність; правду і справедливість, а не популярність". І закінчив свою промову закликом: ніколи не гасити в собі національного чуття. З вище наведеного ми можемо зрозуміти, чому фашизм, не вважаючи на демократизм, лібералізм і масонство Кардучія, уважає його за свого великого попередника і святкує його память як великого національного поета і громадянина.

Бо він був перш за все великим Італійцем, і в порівнанню з тим колишнє масонство, демократизм, лібералізм і інші прогріхи XIX. століття відходять у забуття. Постать покійного ідеалізується в світлі тих його національних прикмет, що можуть служити добрим прикладом для живих поколінь, **тих** його писань і висказів, що можуть служити творчою понукою для дальшої боротьби за національні ідеали. Все інше — в забуття!...

(Кінець).

З УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У КИЄВІ.

На днях відбулася сесія Академії, на якій вислухано звідомлення неодмінного секретаря Палладіна з діяльности Академії в 1934 р. В дискусії забирали голос багато академіків. Рішено подбати за те, щоб для бібліотеки Академії вибудувано в 1936. р. новий величавий будинок, який має бути рівночасно окрасою столиці совєтської України. Секретар Палладін видвигнув проєкт оснування Інституту Українського Мистецтва при Академії. Найстарший віком академік Яворницький обіцяв віддати майбутньому Інститутови зібраних ним 1,053 українських народніх пісень. Після того през. Богомолець закрив сесію. Ввечір відбувся концерт хору наукових працівників Академії. При цій нагоді подано теж вістку про знахідку в палітурках бібліотеки Академії стародруків Ґуттенберґа з XV. ст. Має це бути перша знахідка поза кордонами Німеччини.

Жінка — як сфінкс: ніколи не відомо, чого хоче і скільки хоче.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НОВЕ ПОГАНСТВО НА УГОРЩИНІ.

Будапештенська поліція розбила завязки новопоганського руху на Угорщині.

На чолі цього руху стояв д-р Золтан Бенчі. Має він на ціли воскресити ту віру, що існувала на Мадярщині перед заведенням християнства. Д-р Бенчі був найвищим священником цього руху. „Богослуження" цеї віри називається „калака". За місце богослуження служить приватне мешкання лідера. На середині кімнати уставлений вівтар, на котрому розпалюють вогонь у честь бога війни Гадура.

Рух д-ра Бенчія це вже другий рух того роду на Угорщині. Перший рух, що почався зараз по війні, загирився. Другий ріс тепер під впливом подібного руху в Німеччині.

Одначе д-р Бенчі не числився з тим, що Мадярщина не Німеччина, що в Німеччині новопоганству помагає уряд. Поліція напала на „богослуження" й арештувала „головного священика" та всіх, що були на „калаці". Були між ними й вищі державні урядники, адвокати, лікарі й бідні люди.

Чи потрафить цей рух удержатись не дивлячися на спротив уряду, як удержалося християнство в Римі, не дивлячися на переслідування?

САМА МІШОК ДРЕ Й САМА КВИЧИТЬ.

У нюйорській демонстрації коло німецького корабля „Бремен" — проти німецького уряду комуністи носили таблиці: „Католики й Жиди: Протестуйте проти релігійного переслідування в Німеччині!"

Колиж нюйорські Жиди ононоді нараджувалися над способами протесту проти німецького уряду, то банда комуністів прийшла там робити неспокої. А комуністичні аґітатори люблять говорити й писати: Яким правом ви протестуєте?

І як католики збираються на протестаційні збори, то й там комуністи пішли би робити галабурди, якби не те, що в Ню Йорку забагато поліцаїв ірляндського роду.

Зрештою, це дуже характерно: Протестуйте проти релігійного переслідування в Німеччині! А якби так хтось згадав про релігійні переслідування в Росії?

ПРИЯТЕЛІ?

Як Жидів стали переслідувати в Німеччині, то Жиди по всьому світі не тільки стали підносити протести проти Німеччини, але й ще почали вихвалювати польський уряд за його толерантне відношення до Жидів.

Тепер „Манчестер Ґардієн" доносить, що польський уряд повідомив жидівських послів та визначних жидівських провідників, що польський уряд буде вважати бойкот німецьких товарів безправним та що бойкот мусить бути негайно припинений. Людям, що ломлять цю заборону, грозить кара вязниці до 10 літ.

АМЕРИКАНСЬКА ЧИ АНГЛІЙСЬКА МОВА?

Англієць Г. В. Горвил написав книжку про американську мову.

Книжка має 360 сторін, повних „англійських" слів та зворотів, котрих уживається тільки в Америці. Це все немовби докази на те, що американська мова й англійська мова це дві окремі мови.

Це є правдою, не дивлячися на те, що американська мова вийшла з того самого пня, але перемінилася під впливом життя маси народу серед інакших обставин.

ДЕ МОВА НЕ ЗМІНЯЄТЬСЯ.

Каже Англієць Нюмен Флявер, що якби дав 14-літньому Англійцеви книжку зперед 400 років, то він мав би велику трудність, заки зрозумів би її.

Зате якби дав 14-літньому Ісляндцеви книжку зперед 800 літ, він зрозумів би кожде слово.

Ісляндці жиють на острові, їх мова не має чужих впливів і цілими віками лишається такою самою. В інших народів зміна є природнім явищем.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член 283 від. У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $75, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Бажаю зі щирого серця У. Н. Союзови якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Іван Дашівський.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія від. 168, повідомляє своїх мімісцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. серпня, в годині 3-тій пополудні, в У .Н. Домі. Довгуючим членам пригадуємо, щоб вирівнали свої належитости найдальше до 22. серпня, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Гр. Дячишин, предс.; Ів. Лабуза, кас.; Н. Пащин, секр.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

9.)

— Ну, так заживіть... — і Матвій дебелим, порепаним, мозолистим ручищем підсовує гостеві чарку... Підсовує незграбно. Чарку налив щиро (від щирого серця). Горілка переливається і хлюпається на настільник...

— Еее, протестує Григорчук. Еее, дядьку Матвію... Так не годиться. Первим хозяін...

— Ні. Я чоловік трезвий — розводить руками господар. І при цьому головою та виразом обличчя намагається пояснити, який то він „чоловік трезвий". А вираз страждальний, відразливий, ніби то та горілка вже в його роті та горлі пече смертельно.

— Повірте, каже, що не можу. Тридцять літ не пю. Парубкував, не пив... От, не такий, знаєте, характер. Противиться. Ото часом присилують. Випеш. Все виблюю на другий день. Характер такий. Випийте, випийте, сусіде, і все... та закусіть. От вже й вечір незадлегідь. Шкода, що старої немає...

— Ну, — згоджується Григорчук. — Як не можна, то не можна. Є такі характери. Не прийме і годі... Так, дайбоздоровля!...

— Пийте на здоровля.

Григорчук правою рукою бере чарку, хвильку тримає її в руці, оповідаючи, що „давно вже мав нагоду, а лишень позавчора, якось зійшлись було"... лівою рукою витер свої рідкі рижоваті вуси, а тоді аж за одним хилом перелляв чарку в рот. Скривився — жахливо, головою похитав і здорово крякнув.

— Міцна каналія... — сказав.

— Ну, то ще й на другу ногу просю... — говорить Матвій...

— Ее, тоді вже й до дому не долізу. Що ви хочете, щоб заночував тут?...

— І щеб то... Від одної чарки? Ну, годі... Випийте. А як і заночувати. Діти малі за вами не плачуть, а місце у нас знайдеться. Ось, хутко і стара вернеться... Ну, на здоровлячко... Випийте...

Ввесь цей час Григорчук чекав і не здавався, хоча йому, мабуть, більше хотілося закусити неприємний горілчаний смак, ніж випити. Одначе все таки випив ще одну чарку, а тоді лишень закусив, похваливши, розуміється, добре, старе салисько...

Матвій же все поривається спомини свої оповідати. При тому підкраює та підкраює хліба, сала, підсовує огірки.

— Так ото, знаєте, куме... — невідомо, чому Матвій назвав Григорчука кумом... оті ото чехи... Вони нас ограбували, так... Але вони нас і розуму навчили. От ми тепер бідкаємось, де воно худобу пасти... Але коли ще я був пастухом, то отам, де тепер такі розкішні кольонії з садами та хмельницями, все одні ліси та пустарі були. Попасу для худоби... Куди не кинь оком, ліс, галява, знов ліс... Вовки одні панували. Деревож яке було. Хто його зїв, то просто диво-дивне... А все сталося за чотири десятки літ... Але ви їжте... Вечір уже хутко. Не церемоньтесь... А чехи ту земельку по дванадцять рублів десятину викупили. Ми тепер триста, чотириста, а то й пятьсот платимо, а тож... гм... Зате чехи мають тепер по тридцять-сорок десятин, а не три-чотири... От яка „разниця". Чехи у фаетонах їздять, а ми ледви на якого драбиняка стягнемось. А щоб то було, приміром, мойому батькові там на Тимошівщині захопити десяток — другий десятинок, коли сам „управляющий" ґрафині Андрейової казав бувало: „Антон! Купуйте землю. Зробим ґешефт. Не обійдеться вас більше, як по десятці... Їй-бо".... — „Го, каже батько. На чорта мені та земля. Я й своїй не дам ради". Тьху, бодай тебе нечиста мати взяла. І то не бий... А що він мав „теї своеї"? Двадцять не сповна наділу після панщини, на які вже було їх трьох братів. Мій же батько мав сам чотирьох хлопців. Один з дядьків помер, один довго льокаєм у пана Санґушки „состояв", а на старість паню якусь приволік, фраків усяких, лякованих штиблетів, годинників з ланцюжками і відкраяв половину ґрунту. Думав, пануватиме... Еге... Допанувався. Хутко штиблети на постоли зміняв, а фраки так, мабуть, до цього часу муль жере в скрині... А не бійсь, різун його — ма... Не бійсь, не прикупив замісць фраків зайвої десятини... Тепер діти його чавляться, як оселедці в бочці... От які то наші батьки були. Бо не було кому бити, або може вже панщина занадто їх забила... Нема в нашій Росеї порядку. Нема й не було. Чехи через губу землю хапали, а наш мужик, репаний, коли дістав той „наділ", так-так і заскоруз. Батько он наш. Три десятини на штирьох полишив. Не дурно ми дітвора й голодувати мусіли. — Беріть, беріть... частуйтеся.... Ще чарочку. Бог, звісно, тройцю любить... Ну, сусіде... Прошу, прошу...

І тут ще підлив. Григорчук випив. Матвій розчервонівся і, хоча сам не пив, мабуть, від одного захоплення опянів. Очі блиснули, рухи довжезних рук стали розкіші і швидші. Кулак нераз пристукнув по ляді стола, аж чарка, сало й огірки підстрибували... Григорчук вже слухати не хотів, а рвався сам щось оповісти. Одначе Матвій покищо не бажає перервати своєї розмови.

— Так ото є... Дістали ми четверо три десятині. Поки виросли, голодали, чужі ягнята, телята пасли, а потім у найми у каторгу до панів та чехів пішли. Щойно з пяти пальців, праці рук своїх, вісім десятин докупили, хоча платили вже по сто карбованців. Легко воно тепер сказати. Он чен Дус, як дістав тридцять десятин, так і онук його ще тредцять матиме, бо то легко з капіталом докупляти. До того землі вони не ділять... а прикупляють, або йдуть між люди і вчаться, або якого ремесла, або на дохторів, чи інженерів. Нето, що ми. Три десятині на клапті шматуємо і тиснемось на них. А що з трьох десятин прикупиш... Звісно...

І Матвій хльосто, злобно спльовує... Треба хіба так працювати, як я працював, що повитягав собі кишки і руки, що спину поломав. А чи зажив що в життю? Цигарки не викурив. Чарки горілки не випив. Чобота „порадочного" не зносив. Тепер он встанеш рано, так з постелі не можна стягнутись. А яка була сила. Був, як бик здоровий. Десять пудів — мішки носив і не чув нічого...

— Усе зїли оті кріваві пять десятин, які ось тепер маю... Ну, але ще чарочку, на здоровля... Старої от щось довго нема...

Випив... Григорчук вчіпився на підпитку до Матвія, щоб і він випив. Матвій дав себе зломати і також випив, але забожився, що більше не буде, мовляв „характер такий"... Григорчук згодився...

— Так, так, каже Матвій. Він захоплюється своїм просторікуванням. Всі, хто знає його, знають, що з Матвієм балачка може тільки „сурйозна" бути. Жартів Матвій не любить, а коли й жартував, то невміло. „Характер' і тут видно противився...

— Батькам дурниця в руки лізла — не брали. Тепер от, що хоч, роби. Завше я плачусь на батька і буду плакатись. Бити не було кому, а треба було бити... А що буде от ще через пару років. Спомянете моє слово, що може тисячі платитимуть та землі не буде.

— Війна прийде... — перебив Григорчук. Мусить війна прийти. Перебють з половину і знову землі, скільки хоч. Нащож Бог і войну дав...

— А щоб ви думали. Война потрібна. Їй-бо...

— От у мене три хлопці. Коли я їм тепер не прикуплю землі, то вони хоча і радіб опісля прикупити, то не прикуплять, бо не буде де. Де його прикупиш? Ну, скажіть де? Он уже ходять поголоски, що Заставя хутко ділитимуть. Ваші лебедці свою землю вже викупили. Тут уже шлюс... Дерманці за один день викупилиб, та пан ще якось тримається, не продає. А як і продаватиме, то що там тої землі... Ковтнуть, як суницю...

Матвій безнадійно махнув рукою і посунувся ближче до Григорчука. Хведот шморгнув на печі носом і то так голосно, що аж батько звернув на нього увагу...

— Їсти вже, мабуть, хочеш?...

(Далі буде).

Сусіди.

— Чому вже раз не женишся?

— Бо хочу з сусідами жити в згоді.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО НАШИХ УМОВИХ РОБІТНИКІВ.

Хто є умові робітники й робітниці, то нам кожному звісно. Це наші співаки, поети, письменники, редактори, журналісти, священики, професори, вчителі, різьбарі, малярі, а також герої, хоч героєм можна бути на кожному становищі, але треба мати великий ум і сильного духа. Всі ті умові робітники продумують, якби то освіту народнім масам давати і їх до кращої будучини провадити.

Тепер хочу сказати про їх життя. Всі вони, ті наші умові робітники, бідолахи. Скільки то з них повмирали на сухоти та з недостатку? Бо нема в нас багатої верстви, з якої ці передові патріоти походили, а все з того бідного українського селянина. Лише що це були спосібніші одиниці, то звичайно власною працею вибивались на верх і через життя перебиваються. І ту працю треба нам як слід оцінити, бо якби не та їх енергія, то вони булиб нині там, де ми всі, простими робітниками, і не малиб ми сьогодні своєї провідної інтелігенції. Те, що між ними трапляються ренегати, як от: Ірчан, Крушельницький, чи хто інший, то це їх спроба намагати з ворогом, щоб і в нього щось видерти. А дорого вони за ці спроби заплатили, бо їм ворог життя відобрав. А як трапиться хтось, що для наживи піде в табор ворога, то таких сама наша інтелігенція відкидає і зрадниками таврує. А ми всіх наших інтелігентів обкидаємо болотом і хочемо всіх принизити, та навіть і хліба жалуємо. Так роблять большевики, а ми сліпо їх наслідуємо на нашу шкоду.

От так сталося на останній конвенції Українського Народного Союзу в Дітройт, що лишила лише двох редакторів у редакції „Свободи". І як то люди думають: що два робітники зроблять тусаму роботу, що три? То хіба такі люди, що не розуміють, що таке редакційна робота. Я говорив не з одним: „Пишіть дописи до газети!" Може й пише, але не признається, бо їх не поміщено. А навіть, як і добрий допис, то редактор мусить його справити, нераз і переписати сам. То скільки то праці коло того! От де йде праця редакторів, а ми цього не знаємо і дивимося лише, скільки матеріялу поміщено, а не який матеріял.

Якби мені довелося бути делеґатом на наступну конвенцію У. Н. Союза, то я старався б направити помилку попередньої конвенції і поставив би внесок, щоб дати 4 робітників до нашої газети, а бодай трох. Тоді побачилиб ми, як газета виглядалаб.

М. Костів.

Око за око.

— Око за око — сказала одна жінка й підбила око своєму чоловікові за те, що зробив „око" до молодої дівчини.

Минуле й сучасне.

М. Костишинови присвячую.

Багато, багато нещасть і недолі
В минулому ми пережили;
По всій Україні широкій, просторій
Лишилися свідки-могили.
Лишились могили від Обрів жорстоких:
Вони наших предків впрягали
У ярма і шлиї і ниви широкі
Для себе так ними орали,
Хоч мук і страждань у ту обрівську пору
Давні наші предки зазнали,
То збили ту силу жорстоку, сувору
І Обри навіки пропали.
А онде вали, що Троян насипав їх,
Прийшовши, щоб слави здобути
Мечами стальними, в шоломах блискучих
І в панцири військом закутим.
Шоломи потускли, й списи славянські
Їх гострі мечі позубили,
А в нас в Україні ці сили троянські
Лишили вали і могили.
І Греки також нас колись зачепили
І мали за те нагороду:
Сини України свій щит їм прибили
На брамі до їх Царгороду.
Ще були Хозари багаті, моґучі
Та з племенем нашим почали
Змагання завзяті, змагання кипучі...
Хозарів немає — пропали
В степах України чорніють могили:
Син Ігора їх там насипав
Аж ген до Поволжа, почавши з Саркели,
Й там славу хозарську присипав.
І Половці були в степах України,
Мов буря орда їх літала,
З сіл пишних лишала одні лиш руїни,
А ниви буйні тратувала.
Та з предками нашими груди в груди
Зійшлися в змаганнях завзятих
І Половців більше нема, і не буде,
З могил їм до суду не встати.
А ті над Дніпром у задумі могили,
Колиб так могли розказати,
Чиєї і скільки полягло то сили
Сном вічним спочивати!
Таж то Печеніга суворого сила
Навіки лягла відпочити,
Хоч з черепа він, з голови Святослава
Мав чашу вино нею пити.
Упивсь Печеніг і з могил вже не встане
Та й роду по ньому немає,
Лиш часом, як буря осіння настане,
Там „Вічную" вітер співає.
Де Торки відважні, де Чорні Клобуки
І де Берендеї поділись?
Нема їх і більше ніколи не буде,
Нащадків від них не лишилось,
Бо хто у давнину, меч взявши у руки,
З розбоєм у край наш прірвався,
Було, що на час хоч завдав він нам муки,
То в нас у могилах зостався.
Так, бачила Калка князів України
Тоді, як то їх повязала
Татарська орда і для пиру свойого
Помости на них укладала.
От як перемогу жорстоко справляли
Татари в давнину над нами...
Не тішились довго: ми їх поконали,
Що й вічними будуть рабами.
Могутня була Оттоманська держава,
Розкішна, простора, багата,
А нас зачепила, — вмерла її слава
І з неї лишилася лата.
Хоч Турки і радо у бою вмирали,
Гордились умерти у бою.
Щож? Більше завзятих від себе спіткали,
Що менш дорожили собою.
Це було козацтво з синів України,
Що волю свою боронило;
Воно й у Синопі не раз і не двічі
Свої носогрійки курило.
Хто гордого Ляха на півтора віку
Приспав, що й у сні не здригнувся?
Дивіться, світ має із нього каліку,
Хоч з сну він свойого проснувся.
Сини України приспали небогу,
Каліку із нього зробили;
Він нас зачепив, і на рівну дорогу
Не вийде каліка безсилий.
За волю ми бились, за волю страждали,
А волі ще й досі не маєм.
Ми стільки народів в могили поклали,
Самі ж у неволі страждаєм.
Тепер, хоч гнетуть нас Ляхи, Росіяни,
Румун, Чех на нас насідає,
А час вже надходить і час цей настане:
Їх доля не добра спіткає.
Бо є ще багато і місця й простору
В широких степах України.
Загинули давні, загинуть новітні
І мабуть їх племя загине.

П. Т.

Вдар у стіл, а ножиці...

— З дурнем не варто говорити!
— Або я з вами говорю?...

З Союзу Українок.

— Чи пані вже готові до відчиту?
— Ще ні; сукня вправді вже готова, але чоловік не дав ще грошей на мешти.

В кооперативі.

Дайте мені за штири ґроші цукру, за штири — соли, і дайте ще два ґроші, а мама будуть вам винні шустку.

ВУЛЬКАН, ЩО ЙОГО ПОПІЛ РОЗВІЯВСЯ ПО ЦІЛІЙ ЗЕМЛІ

З Батавії, міста на острові Ява, у Східній Індії, наспіли вісти, що там наново почав вибухати вулькан Кракатав, на малому острівці Пулу Раката. Хоч про вибухи Кракатава мало згадується, бо він вибухає рідко, то це чи не найславніший вулькан на цілому світі. Він спочивав від 1680. р. аж до 1883. р., отже повних двісті літ. Але як пригадав себе, то його дотепер не можуть забути ті, що цей вибух памятають. Тому бояться, що теперішні вибухи можуть бути теж жахливі у своїх наслідках.

В ночі з 26. на 27. серпня 1883. р. вибух був такий, що з повітря вилетіла брила каменя величини одної кубічної милі, тобто такий камінь, що його довжина, ширина й глибина виносила одну милю. Камінь розбився на дрібний порох, а лоскіт при цьому був такий страшний, що його чути було 150 миль довкруги. Крім того вулькан вигнав цей камінь з такою силою, що повстав стовп пороху, високий 17 миль. Попіл розійшовся по цілій земській кулі і висів майже рік у повітрю. Найближчої зими та весни захід сонця прибирав ріжні дивні кольори внаслідок цього пороху. Водночас потрясення повітря було таке сильне, що повстав вітер по цілій землі із скорістю 700 миль на годину. Море трясося в найдальших закутинах, а на сусідних островах морські хвилі залляли цілі містечка і села. Коли потрясення устало, тоді завважали, що північна частина острівця Пулу Раката, разом із найвищою горою, щезла під водою. Тоді втрати в людських життю нараховано на 36,000 голов. Відтоді острів не має постійної людности.

Менші вибухи повторялися в рр. 1928, 1929, 1930 і 1933. Теперішні вибухи не страшні, але голяндський уряд, що опікується островами, поставив сторожу і дав знати на сусідні острови, щоб люди були готові на небезпеку. Острівець Анакракатав уже щез під водою.

СПРОСТУВАННЯ.

ВИЛИМАНТИК, КОНН.

У дописі з цеї місцевости у „Свободі" з дня 27. липня про свято 300-літньої річниці міста пропущено Укр. Горожанський Клюб і Укр. Червоний Хрест з Гартфорд, Конн., що брали участь в нашім виступі у Вилимантик.

Андрій Савка.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В понеділок, дня 29. липня ц. р., померла **Текля Рось**, довголітна членкиня бр. св. Петра і Павла, від. 257 У. Н. Союза в Джерзи Сіти, Н. Дж.

Покійна походила з села Семашова, повіт Сянік. Осталася мужа Максима і сина Рудольфа.

Похорон відбудеться в середу, 31. липня, з дому жалоби, 231 Гренд вулиця, Джерзи Сіти, Н. Дж., в годині 9. рано. Служба Божа відправиться в годині 9:30 рано в українській католицькій церкві при вул. Ґрін і Сусекс.

В. Т. П.

Нечиста совість.

До одного з кращих ресторанів приходять адвокат і його приятель. По якімсь часі, як уже мали досить у „чубку", адвокат кричить:

— Пане старший, прошу принести карний кодекс.

По якімсь часі вертається цей „старший" і каже:

— Пане меценасе, директор казав повідомити, що кодексу карного нема, але за вино панове не мусять платити.

Аркадій Аверченко.

У ПРОВІНЦІОНАЛЬНОМУ МІСТЕЧКУ

1.

Славний поет Бондарів приїхав до провінціонального міста. Мав там виголосити відчит. На двірці ждав на нього старий приятель із шкільної лавки, ветеринар Перекусалів. Привитався щиро з поетом. Потім поступив крок взад, глянув пильно на поета та сказав:

— Ах, ти драбе! Ти став славним чоловіком. Виглядаєш дуже добре, певно всі одушевляються тобою. Заїдеш до мене?

— Ні, до готелю. Маєш жінку, діти, то ви непотрібно малиб зі мною багато клопоту. А прийдеш на мій відчит?

— Певно! Шкільний інспектор Хромів, міський радний Стамякин, аптикар Коґойт — усі прийдуть. Також і Стамякіна. Дуже гарна жіночка. Перша красуня в місті. Закохаєшся в ній відразу. По відчиті уладимо в твою честь бенкет у „Гранд Готелі". Буде весело.

Вечором на відчиті поет побачив у першому ряді ветеринаря, побіч нього малого червоного добродія, як потім виявилося, був це Коґойт, і сухорлявий, блідий мужчина з гарною, стрункою жінкою. То були Стамякіни.

Прелеґента нагородили гучними оплесками, а потім приятелі зібралися в готелі на бенкеті.

2.

Зпочатку настрій був трохи холодний, та як поет розповів кілька анекдот, та ще й добрі страви, вино, шампан — язики розвязалися.

Поет сидів побіч гарної Стамякіни, не спускав із неї очей, наливав їй разураз вина та оповідав про столицю, про свої тріюмфи.

Стамякіна присунулася до нього ближче та дивилася на нього підбадьорююче.

— Гарна жінка, — подумав поет. — Вартоб забрати її з собою до столиці.

Пили багато, та крім чоловіка Стамякіни ніхто не був пяний. Шкільний інспектор спитався поета:

— Відки ви берете стільки помислів? Мені ніколи нічого не впаде до голови!

— Вправа, звичка, звання, — відповів із усміхом поет — ми втягаємо все в себе, опрацьовуємо в нашому мізку та перетоплюємо в літературну форму.

Потім звернувся до гарної сусідки, що в задумі курила папіроску, налив їй вина та сказав пошепки:

— Кохана!

— Хто? — спитала.

— Ви!

— Вважайте, — сказала сміючись — прошу не грати з вогнем!

— Не шкодить, я вже від дитячих літ люблю вогонь.

— Прошу пана — відізвався інспектор — чи гонорар платять вам після того, як одержать рукопис, чи виплачують зачети?

— Найчастіше зачети.

— То несправедливо — сказав інспектор. — Держава повинна удержувати поетів, щоби в спокою могли писати свої книжки.

— Гарна думка, — відповів поет і стиснув під столом руку гарної сусідки, якій вино вдарило вже трохи до голови.

— Та, на жаль, це утопія!

— Самособою, що утопія! — сказала гарна сусідка та засміялася голосно й пестливо погладила своєю ручкою поетову руку.

Він стиснув іще сильніше її руку та сказав:

— Хай вже так усе буде!

— Де ви мешкаєте? — спитав інспектор поета.

— У Ґранд-готелі.

— Чому? Навіщо викидати гроші на вулицю? Я був би дуже радий, колиб ви спровадилися до мене... Я не багатий, та від щирого серця віддам мою скромну хату... Чим хата багата, тим рада.

— Спасибі. Коли це дійсно вам так приємно, то завтра рано перенесуся до вас!

— Славно! — сказав інспектор і підніс тост у честь славного поета.

3.

— Пане, що ви собі дозволяєте! Відкличте ваші слова! — скрикнув нараз Перекусалів до Коґойта та схопив його за руку.

— Нічого не відкликаю... Рішучо ні. І не думаю...

Пробували вговорити обох, кричали: „Не будьте дітьми!" та Перекусалів крикнув до Коґойта:

— Домагаюся сатисфакції!

— Слухай, — сказав поет і взяв під руку приятеля — що сталося?

— Образив мене... Лише двобій може змити цю зневагу. Сподіваюся, що будеш моїм секундантом?

— Добре. Все полагоджу. Прийду завтра до тебе й усе обговорю.

Стали вставати від стола. Коли Стамякіна взялася шукати чоловіка, показалося, що лежав у сусідній кімнаті пяніснький.

Тоді вона взяла під руку поета та спиталася:

— Відпровадите мене до дому?

— Ще питаєтеся? Дуже радо!

Як уже були в авті, поет обняв її. Глянула на нього залюблено та сказала:

— Ви мій пан і володар. Ви зявилися та взяли мене сильною рукою... А я думала, що вже моє життя...

— Найдорожча, колиб я тобі сказав: кинь це все, їдь зі мною, чи ти покинула би за для мене чоловіка й діти?

— З тобою всюди... до Лондону, до Відня, до Праги, куди хочеш. Я вмерла би, коли б ти вмер, мій ти найдорожчий...

— Завтра прийду по тебе, заберу тебе й поїдемо!

4.

На другий день поет спакував свої річи, заплатив рахунок і поїхав до інспектора. Хромова не було дома. Поетові відчинила двері інспекторова жінка, бліда, з переляканими очима та сказала непевно:

— Чоловіка нема дома... Чого собі бажаєте?

— Ваш чоловік просив мене, щоби я на один день спровадився до вас, замість жити в готелі. Я Бондарів!

— Або в готелі було вам зле? Таж ви не мусите звертати уваги на те, що говорить перший ліпший дурень. Абож то мій чоловік розуміється на цьому? Маємо кімнату, кабінет і кухню, то нема місця для гостей... Перепрошую вас, те я мушу вернутися до кухні, а то пригорить мені зупа. А чоловікови я вже сказала мою думку про те. До побачення!

Зачинила двері.

Поет збіг сердитий зі сходів, кивнув на переїжджаюче авто та казав завезти себе до Коґойта. По дорозі поступив іще до одного з лікарів. Говорив з ним довго про двобій, та лікар рішучо відмовився мішатися до того.

— Гарні звичаї в цій проклятій закутині! Тут навіть годі буде дістати револьвер, — подумав поет.

Коґойт привитався щиро з поетом.

— Я приходжу до вас у справі обговорення умовин, — сказав Бондарів.

— Умовин? Яких умовин? — зчудувався Коґойт.

— Таж ви згодилися на двобій з Перекусаловом. Будете з ним битися!

— Двобій? — сміявся Коґойт. — Коли мене визивали на двобій, де? Нічого не пригадую собі. Знаю лише, що вино було знамените та що ми всі були порядно пяні!

Поет не сказав ні словечка та вийшов із кімнати. Схвильований поїхав до Перекусалова.

Цей лежав іще в ліжку.

— Скажи мені, — сказав гостро Бондарів — чи ти викликав Коґойта на двобій?

— Я? Чомуж я мав би видавати йому двобій?

— Ти повинен це краще знати! — скрикнув Бондарів. — Через тебе відограв я смішну ролю. Я поїхав до лікаря, потім до твого противника, а ти вдаєш, що нічого не знаєш про двобій. То підлота!

— Ти був у лікаря? Ха! ха! ха! Смішно!

Бондарів вибіг скоро з хати, вскочив до авта, що ждало на нього, та сказав шоферови:

— На двірець... Або ні... Чи знаєш, де живе Стамякін? Завези мене туди!

Стамякіна не було дома. Гарна його жінка привитала з приманливою усмішкою поета та сказала:

— То гарно, що ви прийшли!

— Найдорожча! — сказав Бондарів, цілуючи її в руку. — Щойно нині я зрозумів, у якому багні ти тут живеш!... Їдь зі мною!

— Скільки ви заробляєте річно?

— Вісім тисяч, — відповів здивований поет.

— Будьмо розумні. Не перечу... Ви мені дуже подобаєтеся... Та що то вісім тисяч? Ми тут видаємо десятки тисяч. Тут я відограю ролю чесної жінки, жінки поважного горожанина, а в столиці можу бути лише вашою приятелькою, яку ви кожної хвилини можете покинути. Ах! так, колиб ви заробляли пятнадцять тисяч, тоді... Та в таких умовинах мусимо бути розумні.

— Кохана! — викликнув поет у розпуці. — Чи то сон? Ти вже забула про те, що ти вчора говорила?

— Ах, я була пяна... Коли вино бє до голови, тоді ніхто не думає над тим, що говорить.

Стиснув мовчки її руку та вийшов непевною ходою.

5.

На двірці стрінув Перекусалова, Коґойта, Стамякіна, його гарну жінку й інспектора.

— Так, — сказав Перекусалів — виїжджаєш туди, де тебе жде цікаве, гарне життя... Краса бере тебе в свої обійми.

— Так, краса це сила! — сказав Коґойт.

Гарна Стамякіна попросила поета:

— Скажіть нам на прощання кілька слів, які прикрасять нам життя на провінції.

— Дуже радо, — сказав поет, всідаючи до вагону першої кляси.

— Мої панове, пийте вино, шампана... бо опяніння це найгарніша річ у світі... Під впливом вина забуваємо про буденщину й маємо гарні привиди. Пийте вино, багато вина, так, щоб ви ніколи не могли витверезіти.

В цій же хвилині поїзд рушив з місця.

ВІДОЗВА

ПОМОЖІМ ЗБУДУВАТИ НАРОДНІЙ ДІМ У ЗАВАДОВИЧАХ!

Із Завадович, повіту Львів, прислали відозву до Павла Стецика у Милвокі з проханням до земляків помогти скінчити будову Народного Дому. Його зачали будувати перед чотирма роками, мури коштують уже 18,500 злотих, отже вже майже під дахом, а треба хоч дахом накрити, щоб дальше можна працю вести. В Народнім Домі дістануть приміщення: кооператива, молочарська спілка, читальня „Просвіти", Сільський Господар, Господарська Каса й інші товариства.

Сусіди з Любіня Великого дістали добру поміч з Америки, то й громадяни з Завадович надіються на допомогу своїх земляків.

Під відозвою підписані: за Районову Молочарню: Телюк Федько, Гавриляк Іван; за кооперативу „Єдність": Пондак Федько; за кружок Сільського Господаря: Бергун Стефан; за Господарську Касу: Николин Гринько; за гр.-кат. парохіяльний уряд: о. Сень Василь. Гроші на докінчення Народнього Дому в Завадовичах можна посилати до одної з названих установ у краю, або до підписаного тут в Америці.

Павло Стецик,
2524 W. Michigan St.
Milwaukee, Wis.

В суді.

Суддя: Що ви сказали свому сусідови, як він вам грозив, що лізе до суду?

Обвинувачений: Та що: я сказав йому, прошу пана, що нема такого дурного судді на світі, щоби мене засудив!

Суддя: А, як так, то ви є вільні.

САМООБОРОНА СЕЛЯН ПЕРЕД ГРАБУНКОВИМ ВИЗИСКОМ БОЛЬШЕВИКІВ.

Визначний представник партії і комісаряту хлібороблення, М. Брюханов, помістив у „Правді" з 21. червня ц. р. спеціяльну статтю п. н. „Перед новим урожаєм". Стаття зраджує неспокій большевицької влади, чи їй удасться стягнути з села таку скількість збіжа, яку передбачає плян. Преса нарікає, що хопта покрила збіжа. Найбільше бідкає преса на положення совітської України, на яку припадає 70 проц. озимої пшениці та ячменю. Автор стверджує, що ніде не полять хабазя совісно; зате загально надсилають фальшиві звіти. Розріст хопти на полях доходить до великих розмірів. І так у дніпропетровськім районі на однім квадратовім метрі скількість хопти перевищує вдвоє й втроє скількість пшениці та ячменю. Такі самі вістки надходять з усіх полудневих місцевостей. Другою пекучою справою, яка набирає політичної закраски, це обнижування розмірів недалекого врожаю. Фальшиві звіти надсилають не тільки управи колхозів, але також машиново-тракторні стації і місцеві партійні організації. (Обнижування розмірів сподіваних урожаїв є природнім засобом боротьби села, щоб здобути таким чином необхідні засоби збіжа на прожиток). Брюханов звертає увагу на становище машиново-тракторних стацій, яке большевицька преса називає „протидержавним". Ця стаття насуває здогад, що опір села не тільки не зменшився, але навпаки: зріс.

Новий спосіб.

— Ви чому даєте свині їсти кашу?

— Бо хочемо її завтра зарізати й будемо мати готові кишки.

ПОЛЬСЬКА ЖЕБРОТА

Згідно з комунікатом „Відділу економіки державного наукового інституту сільського господарства" у Варшаві, в Польщі наступив у порівнанні з 1928—29 р. катастрофальний упадок консумпції. І так, коли в 1928—29 р. селянин видавав пересічно на одяг і обуву 124.42 зл., то в р. 1933—34 видавав **46.56 зл.;** на прохарчування видавав він у 1928—29 р. пересічно 111 зл., а в 1933—34 тільки — **44 зл.!** Як бачимо, ще й мінімальні видатки з 1928—29 р. (всього 111 злотих!) понизилися на 40%. Подібно представляється справа з видатками іншими: напр. на науку діти видавав селянин у 1928—29 р. пересічно 25.62 зл., а в 1933—34 р. 6.63 зл.! На часописи й кн—ижки видатки зменшилися в тому часі з 5.22 зл. на **1.76!** Розуміється, цифри ті ще більше понизилися в наступнім 1934—35 р. Це й не дивне, бо згідно з виказом „Міжнародного Бюра Праці" в Женеві, за рр. 1929—1934 заробітки напр. в Америці зросли на 1%, у Франції на 4%, в ЧСР впали на 1%, в Англії на 4%, а зате в Польщі заробіток за годину праці впав на 27%.

З ініціятиви „Інституту суспільних справ" вийшла недавно книжка Й. Міхайловського п. з. „Село не має праці". В цій між іншим читаємо про життєву стопу в польськім селі таке: „Тепла страва раз денно — вариться яриновий борщ і картопля. Картоплю їдять без омасти. Хліб консумують загально в осени, а в переважній більшости малоземельних господарств 1—2 моргових є він від нового року до жнив рідкістю... Цукор на селі не існує. Більшість дітей навіть не бачила його ніколи. Сіль вживається сіру, деколи навіть червону, худобячу". Автор подає, що в двох великих селах із 5,000 мешканців в липні 1934 „оборот" промисловими товарами замовних склепиків виглядав так: „1 коса, 6 гудзиків із ниток, алюмінійовий кубок, 10 дкг. цвяхів". Те все. Сірники зникли на селі, а на їх місці є запальнички... деревляні. „Складається такий прилад із деревляного коритка, наповненого зітлілим льняним матеріялом, та камінчика на покривці. Потирання склом до камінчика викликує іскру, а внаслідок її матеріял внутрі коритка зачинає тліти". В рявському повіті є постійно голодних 140,000 людей.

У звязку з таким станом польського села шириться в ньому злочинність. Так напр. „Газета Грудзьондзка" пише, що у воєвідстві келецькім лише в однім повіті 86 солтисів спроневірили громадські гроші!

Не диво, що в такій жебрацькій і злодійській державі не може бути матеріяльного гаразду й на наших землях під Польщею, тимбільше, що Польща якраз на те загарбала наші землі, щоб витискати з них останні соки. Звідси й постійний голод в Яворівщині, то на Лемківщині, то на Бойківщині, то на Гуцульщині, чи деінде.

Коли зіставимо з тим постійний голод на Закарпатті та на Великій Україні, то дістанемо невтішний образ. І якраз цей голод нашого населення в ріжних окупаційних режимах свідчить, що ворог не заспокоюється лише політичним поневоленням, але він змагає і до нашого **економічного** поневолення.

Козячий шлунок.

Доктор (до Жида, що йому вставлено козяний шлунок): — Ну, Мошку, може що зїси?

— Як ласка пана доктора, то прошу трошки... сіна.

КІЛЬКА СЛІВ ПРО ПІСТ.
(З львівського „Комаря").

Піст — у нас, коли людина, перестала давати собі духа, починає цікавитись духом. Згадана людина повинна тоді посипати собі голову попелом (уважати, щоб вуглик не попався!), роздерти свою одіж (радимо взяти стару) та менше халасувати, наскільки взагалі має що їсти. Відношення її до ковбас та інших свинських історій повинно основно змінитися, що однак не виключає, що сама може бути далі свинею. Очі людини повинні тоді відвернутись від мамони, під якою розуміємо посольські дієти, подвійні посади й інше зло діявольського коріння.

Починається піст у місті інакше, як на селі. В місті люди перестають танцювати по забавах і переходять танцювати до жидівських барів, де для відповідного замаскування говорять по польськи. Крім цього не їдять мяса, шницлів, і замість смальцем мастять хліб шкварками. Для забезпеки від втрати сил піддержують себе оковитою і канапками з шинкою. У висліді цього людина дотягає до Великодня міцна духом і дух з горівки від неї ще два тижні по Великодні. Час до часу їдять оселедці або рибу, головно з горівкою; частіше вже ловлять рибу, головно коли вода каламутна.

На селі піст найдовший: від Різдва до жнив. Підчас нього люди їдять бараболю, картоплю, бульбу та мандибурку, складаючи з цих страв ріжноманітні, дуже цікаві комбінації. Звичайно цей піст буває такий, що коли є що їсти, то вже нема чим їсти (шлунок від невживання занікає, зуби теж) і нема кому.

Пісних справ є велика скількість. От хочби:

1) Оселедець до мащених солониною бараболь. 2) Оселедець, смажений на смальці. 3) Вудженка з сардинками. 4) Кишка або ковбаса з олієм. Але найцікавіша з них — юшка з оселедця:

Купити оселедця. Окремо зварити воду з капустою й вудженкою. Коли звариться, капусту відцідити з вудженкою окремо. До юшки вкинути оселедця і викинути одне і друге на двір, а капусту з вудженкою подати на стіл.

Піст тягнеться до Великодня. Це формально. Фактично тягнеться доти, поки не потягне хтось на гарячу ковбасу з муштардою. Часом він примусовий (Яворівщина), часом добровільний (коли треба бути стрункою — ні, панночі?), а в Українців є ще окремий його рід, т. зв. фаховий піст:

Він тісно звязаний з учителями „Рідної Школи", урядовцями „Просвіти" і „Центросоюзу" та часом зі співробітниками української преси. Найгірше, що в цих останніх випадках чоловік напевно знає, що Великдень цього фахового посту не кінчить.

О. Г.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО ГРОМАДЯНИНА-СЕЛЯНИНА.

Дня 14. червня ц. р. похований в Слобідці Мушкатівській, пов. Борщів, селянина Йосифа Матіящука. Був це визначний кооперативний діяч, а заразом муж довіря УНДО. Помер, маючи щойно 33 роки, а його смерть спричинили прикрощі, які зустріли його в звязку з громадянською працею. Злі люди хотіли повалити кооперативу, яку він проводив. Хоч ту кооперативу тричі обкрадали, то завдяки його невтомній ідейній праці кооператива скоро приходила до себе і добре розвивалася. Це так озлобило противників кооперативи, що на протязі одного місяця вони вибивали покійному чотири рази всі шиби у вікнах. Коли й це не помогло, післали йому анонімного листа, в якому грозили, що коли не покине кооперативи, читальні і Кружка Рідної Школи, то його вбють. Все це так вплинуло на покійного, що він зійшов з ума і передчасно пішов у могилу. Похорон зібрав масу громадян. Над домовиною промовляли: місцевий парох о. Возняк, член повітової ради селянин Петро Поважний, ревізор Повітового Союзу Кооператив Олександер Зуляк, д-р Володимир Чировський і Петро Гораль. Останні три з Борщева. Хай неструдженому громадянинови покійному земля буде пером!

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (82)

Несподівано горіль присів, несучи перестрашену дівчину. „Як ти втекла від Творця?" — запитав він її. „Що ти властиво думаєш?" — відповіла вона. „Таж мене схопили Араби". „Чи це було тоді, заки я ще тебе забрав перед кількома днями?" „Я тебе ще ніколи не бачила" — відповіла Наомі.

Бокінгем почухався в голову. „Чи то є дві вас таких?" — питав він із здивуванням. „Таж я справді зловив тебе, а може другу подібну до тебе, перед кількома днями коло водопаду. В голові Наомі почало прояснюватись. Вона зрозуміла, що Ронда теж попала в полон отих звірюк.

„А деж друга?" — спитала вона цікаво. Великий горіль глядів дальше на неї із здивуванням і почав поволі відповідати: „Коли ти не є нею, то вона осьтам у замку з Творцем". І він нахилився понад скалу та показав їй великий камяний замок у долині провалу.

Несподівано Бокінгем звернувся до Наомі Медисон, начеб нова ідея засвітала в його голові. Повну мінуту він оглядав дрожачу прегарну стать та лице дівчини. Після того промовив з погрозою: „Коли ти не є нею, тоді Творець має другу, а я можу взяти тебе собі!"